

คู่มือการให้บริการประชาชน

การขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนหมุนเวียนเพื่อการกู้ยืม แก่เกษตรกรและผู้ยากจน

ปรับปรุงมาตรฐานการให้บริการประชาชนให้มีความโปร่งใส รวดเร็ว และเป็นระบบ
ภายใต้พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตและการให้บริการแก่ประชาชน พ.ศ. ๒๕๖๙

จัดทำโดย สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสมุทรสงคราม

บทที่ 1: วัตถุประสงค์และหลักเกณฑ์การขอรับความช่วยเหลือ

กองทุนหมุนเวียนเพื่อการกู้ยืมแก่เกษตรกรและผู้ยากจน จัดตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2546 โดยการยุบรวมกองทุนช่วยเหลือด้านหนี้สินและที่ดินทำกินของเกษตรกร อย่างยั่งยืน มุ่งแก้ไขความเดือดร้อนไม่เป็นธรรมผ่านการช่วยเหลือทางการเงิน และการบริหารจัดการ หนี้สินที่มีประสิทธิภาพ โดยขับเคลื่อนภารกิจตามพระราชบัญญัติการบริหารทุนหมุนเวียน พ.ศ. 2558 และประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์อย่างถูกต้องโปร่งใส

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสมุทรสงคราม จึงได้จัดทำคู่มือสำหรับประชาชน ในการขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนหมุนเวียนเพื่อการกู้ยืมแก่เกษตรกรและผู้ยากจน เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวก ในการพิจารณาอนุญาตและการให้บริการ แก่ประชาชน พ.ศ. 2569 โดยสำนักบริหารกองทุนเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรและรับเรื่องร้องเรียน (สกร.) สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ดำเนินงานกองทุนหมุนเวียนเพื่อการกู้ยืม แก่เกษตรกรและผู้ยากจน เพื่อให้เกษตรกรและประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน มีปัญหาหนี้สินหนัก หรือที่ดินทำกิน กำลังถูกยึด/ขายฝาก สามารถยื่นขอรับการพิจารณาช่วยเหลือเพื่อปกป้องกรรมสิทธิ์ ในที่ดินได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนเกษตรกรและผู้ยากจนหลุดพ้นจากปัญหาหนี้สิน ปัญหาความแออัดแอเปรียบ จากเจ้าหนี้ และปัญหาความยากจน

1. วัตถุประสงค์หลักของกองทุนหมุนเวียนฯ

- **เพื่อปลดปล่อยหนี้สินและไถ่ถอนที่ดิน:** ช่วยไถ่ถอนที่ดินจากการนำไปขายฝาก จำนอง หรือกู้ยืมเงิน ที่เป็นหนี้สินสุจริตและจำเป็นเพื่อไม่ให้ที่ดินหลุดมือ
- **เพื่อซื้อที่ดินคืน:** ช่วยสนับสนุนเงินทุนซื้อที่ดินของเกษตรกรที่หลุดไปเป็นสิทธิของเจ้าหนี้อื่น ไปแล้ว กลับคืนมาทำกิน
- **เพื่อซื้อที่ดินเช่าทำกิน:** ดำเนินการกู้ยืมตามกฎหมายว่าด้วยการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เพื่อให้เกษตรกร สามารถซื้อที่ดินที่เช่าทำกินอยู่เดิมเป็นของตนเอง
- **เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพ:** สนับสนุนให้ความช่วยเหลือด้านทุนกู้ยืมหมุนเวียน ในการประกอบอาชีพแก่ลูกหนี้รายเดิมของกองทุนฯ ที่ไม่มีที่ดินแต่ประสงค์จะประกอบอาชีพ เกษตรกรรมต่อไป

2. คุณสมบัติของผู้ขอความช่วยเหลือ

- ต้องมีสถานะเป็นเกษตรกร หรือผู้ยากจน มีรายได้สุทธิต่อคนไม่เกินปีละ 87,000 บาท (วิเคราะห์และประเมินโดย ธ.ก.ส.) หรือเป็นญาติสายตรง (บิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตร) ของเกษตรกร/ผู้ยากจน
- กรณีผู้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินหลักประกันมีอาชีพต้องห้ามตามประกาศกระทรวงฯ เช่น ข้าราชการ ข้าราชการบำนาญ ลูกจ้างประจำ หรือ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ซึ่งบุคคลที่มีสิทธิ์ยื่นขอกู้แทนได้ คือ 'คู่สมรส' ที่มีอาชีพเกษตรกรหรือเป็นผู้ยากจนเท่านั้น
- ผู้ขอความช่วยเหลือต้องมีอายุไม่เกิน 60 ปีบริบูรณ์ ณ วันที่ยื่นคำขอ หากมีอายุเกิน 60 ปี จะต้องจัดหาผู้กู้ร่วม (บุตร ทายาท หรือญาติที่ได้รับความยินยอม) ที่มีอายุต่ำกว่า 60 ปี มาร่วมรับผิดชอบสัญญากู้ด้วย
- มีหนี้สินเกิดขึ้นจากการนำที่ดินไปจดทะเบียนขายฝาก จำนอง หรือกู้ยืมเงิน โดยนำที่ดินทำกินเป็นหลักประกันสิทธิ์
- หนี้สินที่ประสงค์ขอรับการช่วยเหลือต้องเกิดจากเหตุแห่งความสุจริต จำเป็นอย่างแท้จริง และเป็นภาระหนัก

3. หลักเกณฑ์ด้านกรรมสิทธิ์ที่ดิน

- ต้องเป็นที่ดินของเกษตรกรหรือผู้ยากจน หรือเป็นของบิดา มารดา หรือคู่สมรส หรือบุตร ของเกษตรกรหรือผู้ยากจน
- เอกสารสิทธิที่ดินที่สามารถขอความช่วยเหลือ ได้แก่ โฉนดที่ดิน (น.ส.4 จ) น.ส.3ก น.ส.3ข หรือ น.ส.3 เท่านั้น เอกสารสิทธิ์อื่นนอกเหนือจากนี้ (เช่น ส.ป.ก. 4-01, ภ.บ.ท.5) ไม่สามารถใช้เข้าร่วมโครงการได้
- ที่ดินต้องไม่มีเงื่อนไขห้ามโอนเปลี่ยนมือตามกฎหมายอื่นเกินกว่า 5 ปี
- ต้องไม่มีข้อจำกัดเรื่องการห้ามโอนเปลี่ยนสิทธิ์เกิน 10 ปี ตามมาตรา 58 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน เว้นแต่ระยะเวลาการห้ามโอนที่ระบุไว้ในสารบัญจดทะเบียนจะเหลือ ไม่เกิน 5 ปี ณ วันที่ยื่นคำร้อง
- ที่ดินต้องไม่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เขตป่าไม้ถาวร หรือที่ดินสาธารณประโยชน์ หรือที่หวงห้าม เพื่อความมั่นคงของทางราชการ

- กรณีกระบวนการสูญเสียที่ดินไปแล้ว ต้องยื่นขอความช่วยเหลือภายในไม่เกิน 5 ปี นับแต่วันที่สูญเสียกรรมสิทธิ์อย่างเป็นทางการ หากยื่นกู้เกิน 5 ปีแต่ไม่เกิน 10 ปี ผู้กู้ต้องพิสูจน์ได้ว่าตนเองยังคงทำประโยชน์ เกษตรกรรมในที่ดินนั้นอย่างต่อเนื่องไม่เคยละทิ้ง
- กรณีที่ดินมีผู้ถือกรรมสิทธิ์รวมหรือสิทธิครอบครองหลายคน ถ้าผู้ถือกรรมสิทธิ์รวมหรือสิทธิครอบครองนั้นไม่ใช่บิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้กู้ ผู้ถือกรรมสิทธิ์รวมหรือสิทธิครอบครองต้องเป็นผู้กู้ร่วมด้วย

4. ประเภทเจ้าหนี้และพฤติการณ์หนี้สินที่ได้รับการช่วยเหลือ

กองทุนฯ จำแนกกลุ่มหนี้ออกเป็น 2 ประเภทเพื่อประโยชน์ในการเจรจาไกล่เกลี่ย:

1. เจ้าหนี้นอกระบบ (บุคคลทั่วไป): ต้องเป็นหนี้อันเกิดจากการทำสัญญากู้ยืม ขายฝาก หรือจำนองโดยสุจริต และไม่ขัดต่อจารีตประเพณีหรือกฎหมายความมั่นคง
2. เจ้าหนี้ในระบบ (นิติบุคคล): ประกอบด้วยธนาคารพาณิชย์, ธ.ก.ส., ธนาคารออมสิน, ธนาคารอาคารสงเคราะห์, สหกรณ์ หรือห้างหุ้นส่วนบริษัทจำกัดที่ประกอบธุรกิจให้กู้ยืมเงิน ถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งนี้ หนี้สินในระบบทุกกรณี ต้องเป็นหนี้ที่มีคำพินิจถึงที่สุดชำระหนี้ (คดีแดง) แล้วเท่านั้น กองทุนฯ จึงจะสามารถอนุมัติเงินช่วยเหลือหนี้ได้

5. เหตุแห่งการยุติเรื่อง มีดังต่อไปนี้

1. หากราคาประเมินที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่ขอความช่วยเหลือเพื่อไถ่ หรือไถ่ถอน หรือซื้อคืน มีราคาประเมินไม่ถึงร้อยละ 50 ของวงเงินที่ขอกู้ หรืออยู่ในหลักเกณฑ์ตามระเบียบฯ ไม่สามารถนำที่ดินแปลงอื่นมาจำนองเพิ่มเติมได้ ให้ยุติเรื่อง และไม่จำเป็นต้องนำเรื่องเสนอที่ประชุมอบก.ส่วนต่าง ๆ พิจารณา
2. ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องหลักเกณฑ์การช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ยากจน และแนวทางการติดตามการชำระหนี้ ลงวันที่ 7 มิถุนายน 2561 หมวด 1 ข้อ 15 กำหนดให้ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ ส่วนต่าง ๆ หรือสำนักงาน ยุติเรื่องในกรณีดังต่อไปนี้
 - (1) ผู้กู้ยืมได้รับผลตามที่ประสงค์แล้ว
 - (2) ผู้กู้ยืมไม่มีสิทธิหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีปฏิบัติที่กองทุนกำหนดไว้
 - (3) ผู้กู้ยืมไม่ประสงค์จะขอรับความช่วยเหลือต่อไป
 - (4) คณะอนุกรรมการส่วนต่าง ๆ พิจารณาแล้ว เห็นควรให้ยุติเรื่อง

บทที่ 2: วงเงินกู้ อัตราดอกเบี้ย และสิทธิประโยชน์ของลูกหนี้

การกำหนดเงื่อนไขทางการเงินของกองทุนหมุนเวียนฯ มุ่งเน้นการมอบสิทธิประโยชน์เพื่อสร้างความเป็นธรรม ลดภาระหนี้สินหนัก และส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถชำระคืนได้อย่างยืดหยุ่น โดยไม่เกิดภาระการเงินใหม่

วัตถุประสงค์การกู้ยืมเงิน	เพดานวงเงินกู้ยืมสูงสุด
1. กู้ยืมเพื่อไถ่ถอนที่ดิน/ปลดปล่อยหนี้สิน หรือซื้อที่ดินทำกินคืน หรือซื้อที่ดินเช่า	ไม่เกิน 2,500,000 บาท ต่อราย
2. กู้ยืมเงินเพื่อประกอบอาชีพการเกษตร/อาชีพเสริม (เฉพาะลูกหนี้รายเดิมของกองทุน)	ไม่เกิน 100,000 บาท ต่อราย
3. วงเงินกู้ยืมรวมสูงสุด (เมื่อรวมวัตถุประสงค์ข้อ 1 และข้อ 2 เข้าด้วยกัน)	รวมกันสูงสุดไม่เกิน 2,500,000 บาท ต่อราย

1. อัตราดอกเบี้ยรางวัลคนดีแบบขั้นบันได

กองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยปกติในระดับต่ำที่ ร้อยละ 5 ต่อปี แต่เพื่อส่งเสริมวินัยทางการเงิน และช่วยเหลือแบ่งเบาภาระลูกหนี้ที่มีพฤติกรรมผ่อนชำระดีอย่างสม่ำเสมอ กองทุนจะทำการลดหย่อนอัตราดอกเบี้ยแบบขั้นบันไดรายปีลง ดังนี้:

- ปีที่ 1: ชำระในอัตราดอกเบี้ยเริ่มต้น ร้อยละ 5 ต่อปี
- ปีที่ 2: หากประวัติปีที่ 1 ชำระเงินคืนอย่างถูกต้อง ดอกเบี้ยปรับลดเหลือ ร้อยละ 4 ต่อปี
- ปีที่ 3: หากชำระหนี้ดีต่อเนื่อง ดอกเบี้ยปรับลดเหลือ ร้อยละ 3 ต่อปี
- ปีที่ 4 และปีถัด ๆ ไปจนถึงสิ้นสุดสัญญา: หากรักษาประวัติชำระหนี้ดีสม่ำเสมอ ดอกเบี้ยจะคงเหลือต่ำสุดเพียง ร้อยละ 2 ต่อปี
- ข้อควรระวัง: หากผิคนัดชำระหนี้ในงวดใดงวดหนึ่ง สัญญาดอกเบี้ยสิทธิพิเศษนี้ จะยกเลิกทันที และปรับกลับสู่ระดับปกติที่ร้อยละ 5.0 ต่อปีทันที

2. มาตรการผ่อนปรนและสิทธิประโยชน์ช่วยเหลือลูกหนี้

- **ระยะเวลาผ่อนชำระยาวนาน:** ผ่อนผันการส่งคืนเงินต้นได้ยาวนานสูงสุดถึง 20 ปี ตามขีดความสามารถการหารายได้ของครัวเรือน
- **มาตรการประนอมหนี้:** กรณีมียอดหนี้ค้างชำระสะสมจำนวนมาก ลูกหนี้สามารถยื่นเรื่องขอประนอมหนี้โดยชำระคืนเงินต้นค้างทั้งหมด และจะได้รับสิทธิยกเว้นหรือลดดอกเบี้ยค้างชำระสะสมลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของทั้งหมด
- **สิทธิกรณีประสบภัยพิบัติธรรมชาติ:** หากพื้นที่เกษตรทำกินประสบภัยธรรมชาติรุนแรงตามประกาศราชการ กองทุนจะทำการงดเว้น คิดอัตราดอกเบี้ยทั้งหมด (0%) เป็นเวลา 1 ปีเต็ม และในปีถัดไปคิดอัตราลดหย่อนพิเศษ ที่ร้อยละ 2 ต่อปี เป็นเวลา 2 ปีติดต่อกัน
- **การขอผิดผ่อนและการขยายเวลา:** สามารถยื่นขอผิดผ่อนชำระหนี้รายงวดได้ไม่เกิน 2 ครั้ง ติดต่อกัน ครั้งละไม่เกิน 1 ปี และสิทธิขออนุมัติขยายเวลากู้ยืมเพิ่มเติมได้สูงสุด 3 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 2 ปี

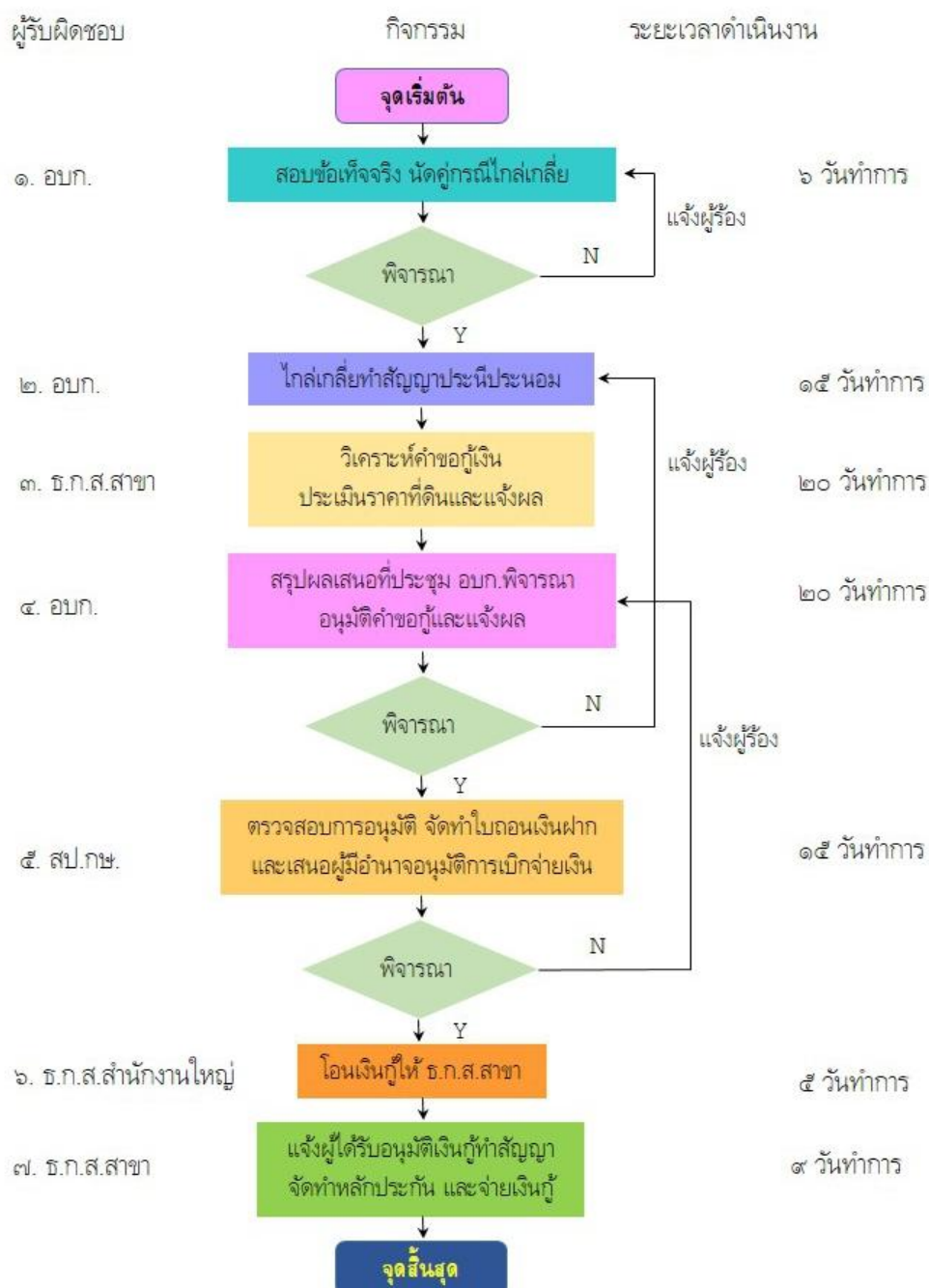
3. มาตรการเปลี่ยนตัวลูกหนี้เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน

ในกรณีที่ลูกหนี้เดิมเสียชีวิต ทุพพลภาพ พิกัดจนไม่สามารถประกอบอาชีพได้ หรือมีอายุมากเกินไปจะทำเกษตรกรรม กองทุนอนุญาตให้อोनสิทธิ์สัญญากู้และหลักประกันจำนอง เปลี่ยนตัวผู้รับผิดชอบเป็น บุตร ทายาท คู่สมรส หรือญาติพี่น้องที่ยินยอมรับใช้หนี้แทน เพื่อไม่ให้ ที่ดินหลุดไปเป็นของบุคคลภายนอกและเพื่อเป็นการฟื้นฟูให้ที่ดินทำกินคงอยู่แก่ครอบครัวเกษตรกรต่อไป

บทที่ 3: แผนผังขั้นตอนและกรอบระยะเวลาการให้บริการ

เพื่อสร้างประสิทธิภาพตาม พ.ร.บ. อำนาจความสะดวกในการให้บริการแก่ประชาชน พ.ศ. 2569 กองทุนฯ ได้กำหนดกรอบระยะเวลาให้บริการในสถานการณ์ปกติที่ชัดเจนรวม 90 วันทำการ (จะเริ่มนับตั้งแต่วันที่ประชาชนยื่นเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องครบถ้วนถูกต้องสมบูรณ์เป็นครั้งแรก และไม่นับรวมระยะเวลาการจัดหาเอกสารสิทธิ์ประเภทโฉนดต้นฉบับจําเองจากทางฝั่งเจ้าหนี้) แผนผังขั้นตอนการให้บริการอย่างเป็นระบบแสดงดังต่อไปนี้

กรอบเวลาระบวนการปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ยากจน

บทที่ 4: รายการเอกสาร (Checklist) / ช่องทางการยื่นคำขอและติดต่อสอบถาม

1. รายการเอกสารประกอบการขอกู้ยืม (เช็คลิสต์ประชาชน)

เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการขอรับบริการและลดโอกาสการส่งคืนเรื่อง เนื่องจากเอกสารไม่ครบถ้วน ประชาชนผู้ขอรับความช่วยเหลือควรเตรียมเอกสารให้พร้อมก่อนยื่นคำร้องตามบัญชี Checklist ดังนี้

ลำดับที่	รายการเอกสารสำคัญที่ต้องยื่นประกอบการคำร้อง	สถานะการเตรียม
1	สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ขอกู้ยืม และผู้กู้ร่วม (ถ้ามี)	☐ มี ☐ ไม่มี
2	สำเนาทะเบียนบ้านของผู้ขอกู้ยืม และผู้กู้ร่วม (ถ้ามี)	☐ มี ☐ ไม่มี
3	สมุดบัญชีเงินฝาก 'สมุดเงินฝากธนาคาร ธ.ก.ส.' ประจำตัวของผู้ขอกู้ยืมเงิน เพื่อรับสิทธิ (ยื่นกรณีผ่านการอนุมัติแล้ว)	☐ มี ☐ ไม่มี
4	สำเนาเอกสารสิทธิในที่ดินคำประกัน (โฉนด น.ส.4 จ, น.ส.3ก) พร้อมสารบัญจดทะเบียนทุกหน้า	☐ มี ☐ ไม่มี
5	สำเนาหลักฐานการก่อหนี้จริง เช่น สัญญาขายฝาก สัญญาจำนอง หรือสัญญากู้ยืมเงินสุจริต	☐ มี ☐ ไม่มี
6	กรณีหนี้ในระบบนิติบุคคล: สำเนาคำฟ้อง สัญญาประนีประนอมยอมความ และคำพิพากษาถึงที่สุด	☐ มี ☐ ไม่มี
7	กรณีขอกู้เงินเพื่อซื้อที่ดินทำกิน: หนังสือยินยอมขายที่ดินคืนเป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าหนี้	☐ มี ☐ ไม่มี
8	กรณีขอกู้เพื่อซื้อที่ดินเช่าทำกิน: หนังสือสัญญาการเช่า และหนังสือแจ้งประสงค์ขายที่ดินจากผู้ให้เช่า	☐ มี ☐ ไม่มี
9	กรณีที่ดินหลักทรัพย์มีชื่อผู้ถือกรรมสิทธิ์รวมหลายคน: หนังสือยินยอมเป็นลูกหนี้ร่วมและจำนองร่วม	☐ มี ☐ ไม่มี
10	สำเนาหลักฐานความสัมพันธ์และเอกสารอื่นๆ เช่น ใบเปลี่ยนชื่อทะเบียนสมรส ทะเบียนหย่า ใบมรณบัตร	☐ มี ☐ ไม่มี

2. สถานที่ยื่นคำขอและช่องทางการติดต่อสอบถาม

- **ส่วนภูมิภาค (พื้นที่ที่ภูมิบาลำเนาตั้งอยู่):** เกษตรกรและผู้ยากจนที่มีภูมิลำเนาในส่วนภูมิภาค สามารถยื่นคำร้องขอและรับคำปรึกษาได้ ณ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด ทุกจังหวัด, สำนักงานเกษตรอำเภอ หรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สาขา ใกล้บ้าน
- **ส่วนกลาง (สำนักงานผู้รับผิดชอบโดยตรง):** สำนักบริหารกองทุนเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรและรับเรื่องร้องเรียน (สกร.) สำนักงานปลัดกระทรวง เกษตรและสหกรณ์ เลขที่ 3 ถนนราชดำเนินนอก แขวงบ้านพานถม เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200
- **หมายเลขโทรศัพท์ติดต่อประสานงาน:** โทร. 0 2280 7750, 0 2280 7753 หรือ สายด่วนประสานกลุ่มบริหารหนี้สิน โทร. 0 2280 3915
- **ช่องทางออนไลน์อย่างเป็นทางการ:** เข้าเยี่ยมชมเพื่อดาวน์โหลดแบบฟอร์มได้ที่ เว็บไซต์ www.opsmoac.go.th หรือติดต่อสอบถามรายละเอียดทางอีเมล bfpa@opsmoac.go.th
- **สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสมุทรสงคราม** โทร. 0 3471 5051 หรือ ติดต่อสอบถามรายละเอียดทางอีเมล saraband_skm@opsmoac.go.th

“ รู้สิทธิ รู้หน้าที่ ชำระหนี้ตรงเวลา หมดหนี้ไว ได้ที่ดินคืน ”